

DETERMINACIÓ DEL TIPUS CEFÀLIC EN ELS ÈQUIDS I EN ELS SUIDS

per

P. M. ROSSELL I VILÀ

Abans de Sanson la classificació racial dels animals domèstics era senzillament empírica. Les races es denominaven basant-se en la geografia, en la nacionalitat, en la topografia, en les aptituds, en la color del pelatge, etc.

Les classificacions esmentades estaven desposseïdes de tot rigorisme científic, mancades d'universalitat, i portaven confusió als esperits.

El professor Sanson aplicà a les races de bestiar el mètode de classificació de Retzius, llavors molt divulgat per Broca i emprat únicament per a l'espècie humana.

Però Sanson no l'acceptà íntegrament i hi aportà qualche modificació. Sanson admetia solament per a les espècies animals els braquicèfals i dollicocèfals, rebutjant els mesaticèfals per considerar-los animals creuats o mestissos, és a dir subjectes de no pura raça.

Demés, Sanson invertí els termes de relació de l'índex cefàlic: en lloc de formular-lo com en Antropologia

$$\frac{\text{Diàmetre transversal} \times 100}{\text{Diàmetre longitudinal}}$$

Sanson el plantejà a la inversa:

$$\frac{\text{Diàmetre longitudinal} \times 100}{\text{Diàmetre transversal,}}$$

considerant dollicocèfal l'índex superior a 100, i braquicèfal al que no arribava a 100.

La classificació de Sanson fou objecte de dures crítiques, el mateix des de la càtedra, per part del professor Baron, com en el llibre, sobretot per Arloing, primer, i Cornevin després, com així mateix en la Societat d'Antropologia, de París, per llurs col·legues el doctor Letourneau i M. de Quatrefages.

En termes generals, podríem dir que la classificació de Sanson, aplicant-la a animals vius és bona, car és indubtable que hi ha individus que tenen un crani molt ample i altres que el presenten molt estret. I això és una cosa tan certa, que fins és del domini del coneixement empíric, coneixement que amb tota seguretat no fou pas adquirit de Sanson, ni menys de Retzius. Els nostres ramaders saben perfectament el que és un cavall *orellaclar*, això és, un cavall braquicèfal, en oposició dels anomenats *orelles d'estisora*, puix que els dollicocèfals ofereixen les orelles molt acostades, el contrari dels braquicèfals, en els quals hi ha gran distància d'una orella a l'altra, i per això els ramaders els anomenen *orellaclars*.

Si la determinació del tipus cefàlic ha passat a cosa de domini popular, és que veritablement la coexistència de dos tipus cefàlics en l'espècie cavallina constitueix una veritat.

La flaca del mètode de classificació de Sanson no fou precisament la inversió de la fórmula de l'índex cefàlic adoptada pels antropòlegs, sinó el d'assenyalar en les calaveres punts de mida que no corresponien als resultats que s'havien d'obtenir.

Es així que tots els professors de Zootècnia que s'han ocupat del mètode de Sanson unànimement han manifestat que en llus laboratoris no han pogut trobar ni un sol crani d'èquid braquicèfal, ni tan sols els pertanyents a races proclamades per Sanson com fortament braquicèfales. En aquest fet, també nosaltres ens hem hagut de sumar als altres col·legues, ja que en el Laboratori de Zootècnia de l'Escola Superior d'Agricultura, seguint les dades establertes per Sanson, no ens ha estat possible determinar un sol crani cavallí braquicèfal.

La crítica al mètode de Sanson podria fer-se extensiva a les altres espècies, perquè Sanson no donà punts de mida, concretant-se a dir que per als cranis de les altres espècies domèstiques es procediria de la mateixa forma que en els èquids: cosa difícil de practicar, per la disposició especial dels ossos en les demés espècies de bestiar.

La morfologia craniana dels bovins ofereix el frontal com a punt més enlairat de la testa; en els òvids i càprids, a partir del frontal, el parietal i l'occipital es tiren tan enrera que un hom resta indecís respecte al punt on apoiar una branca del compàs. Demés, en certs grans i petits remugants banyuts, a causa que la banya es recarrega, impedeix pendre els diàmetres transversals. En el porc, és l'occipital l'os que s'asseu damunt la testa, essent els extrems de les crestes parietals el punt més enlairat, a la inversa dels èquids, que és la part mitjana.

La diversitat de formes cranianes constitueix, evidentment, un obstacle per a la generalització dels punts de mida.

Deixant a part els descuits de Sanson, els obstacles que hi pugui haver per a l'obtenció dels diàmetres transversals en determinats animals, el fet és que existeixen individus de tipus cefàlic diferent.

Aquesta innegable constatació hauria de tenir la seva

expressió en la calavera, i no la té, restant, per consegüent, el mètode de Sanson aplicable solament a mitges, puix que en l'animal viu els punts de mira de Sanson resulten certs, essent molt fàcil apreciar el tipus cefàlic.

El treball que tenim l'honor de presentar a la consideració de la SOCIETAT DE BIOLOGIA té per objecte determinar en les calaveres d'èquids i suïds la braquicefàlia i la dolicocefàlia, o siga la traducció de les formes, amples i estretes, del cap que en viu presenten els cavalls, ases i porcs.

En els animals domèstics, com en l'home, el diàmetre longitudinal de la caixa cerebral és sempre major que el diàmetre transversal. Però aquí no es tracta de pendre les dimensions de la cavitat craniana, sinó de determinar les calaveres que eren un cap ample o estret, és a dir, *l'índex que nosaltres donem serà l'expressió d'una forma, ampla o estreta, però no l'índex de la capacitat craniana.*

Potser correspondria en aquest índex un nom nou, però les denominacions de braqui i dolicocefàlia són tan universals, que preferim conservar-les.

Sanson, en replicar les crítiques que se li feien respecte a aquesta qüestió, ja deia que no pretenia amidar diàmetres cefàlics, sinó traduir el fet que evidentment presentaven els animals vius i que ell fou el primer d'observar, com nosaltres som així mateix els primers a donar els punts de mida per a apreciar en la calavera la braqui i la dolicocefàlia.

Per a determinar, doncs, la braqui i la dolicocefàlia en els èquids, el diàmetre transversal està representat per la distància màxima entre les cavitats glenoides: el diàmetre longitudinal, la distància que va des de la terminació de la superfície articular del còndil de l'occipital fins al vòmer. (Fig. 1.)

El diàmetre transversal es multiplica per 100, i es

parteix pel diàmetre longitudinal. L'índex de 95 és braquicèfal; els índexs més baixos de 95 són dollicocèfals.

En el porc, els punts de mida són els següents: el transversal, la línia que uneix les apòfisis orbitàries; el diàmetre longitudinal, la distància de l'occipital, en sa part superior i mitjana, a la sutura fronto-nasal. (Fig. 2.)

Aquí també l'índex divisorí és 95, essent braquicèfals els superiors, i dollicocèfals els inferiors a 95.

*Laboratori de Zootècnia. Escola Superior d'Agricultura.
Barcelona.*